

Arbetsmarknaden för ungdomar

Ungdomarna inträder allt senare på arbetsmarknaden. Under det senaste decenniet har denna utveckling accentuerats. Mycket få 16-17 åringar och en snabbt sjunkande andel 18-19 åringar har nu arbeten på den reguljära arbetsmarknaden. För 20-24 åringarna växer arbetsmarknadsproblemen och antalet sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökar. Det tar allt längre tid att etablera sig på arbetsmarknaden.

Länge var nedgången av ungdomsysselsättningen främst en följd av att möjligheterna till utbildning utvidgades och förbättrades. För de ungdomar som önskade förvärvsarbete var möjligheterna att få ett arbete goda. Under 1970-talet blev det svårare för ungdomarna att få ett arbete. Till stor del berodde det på att det allmänna arbetsmarknadsläget blev sämre, men också högre relativa ungdomslöner och mer reglering av anställningsförhållandena verkar ha bidragit till att ungdomarna blev mindre efterfrågade som arbetskraft. Ungdomsarbetslösheten steg och blev en politisk fråga. Gymnasiestudier blev för en del ungdomar ett alternativ till arbetslöshet, en form av dold arbetslöshet.

Som svar på ungdomsarbetslösheten placerades allt fler ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De flesta åtgärder har varit tillfälliga arbeten av olika slag. Under 1970-talet fick de i stor utsträckning beredskapsarbeten, medan speciella ungdomsåtgärder har tillkommit under 1980-

talet. År 1982 infördes statligt subventionerade ungdomsplatser för 16-17 åringar. Arbetslösheten för denna åldersgrupp sjönk mycket markant men i stället steg arbetslösheten bland 18-19 åringarna. Snabbt beslutades om "ungdomslag" för 18-19 åringar från januari 1984. Ungdomslag är av staten subventionerade arbeten med avtalsenlig timlön. I regel är det arbete på halvtid i kommunerna. Arbetslösheten för 18-19 åringar sjönk drastiskt men istället ökade den för 20-24 åringar. Det pågår nu försöksverksamhet med åtgärder för denna åldersgrupp.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för en ungdomsgrupp tenderar att leda till att arbetslösheten för dem som är något äldre ökar. Troligen kan det förklaras dels av att de som får subventionerade arbeten delvis ersätter dem som är något äldre, dels av att inträdet till den reguljära arbetsmarknaden förskjuts. Inte så få ungdomar har en etableringsfas på arbetsmarknaden då de söker sig fram mellan ofta kortvariga arbeten med mellanliggande arbetslöshetsperioder. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder tenderar att senarelägga etableringsfasen och förskjuter därmed arbetslösheten till en något högre åldersgrupp.

För merparten ungdomar både nu och tidigare gäller att övergången från skola till arbete sker utan större problem. För övriga kan en förlängd utbildning eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ungdomslag delvis

innebära att problemen förskjuts. Den förlängda obligatoriska skolgång som riksdagen troligen beslutar om i år och de i vår träffade löneavtalen som innebär markant höjda ungdomslöner underlättar inte ungd-

marnas inträde på arbetsmarknaden. Det är ytterligare två steg i riktning mot ett allt senare arbetsmarknadsinträde.

Eskil Wadensjö